

htm (A szerző jelen tudása szerint 'forráskihelyezés' helyett 'kiszervezés' kifejezést használt volna a címben.)

- 3 J. David Brown–John S. Earle–Álmos Telegdy: Does privatization raise productivity? : Evidence from comprehensive panel data on manufacturing firms in Hungary, Russia and Romania. = KTI/IE Discussion Papers 2004/25, Institute of Economics Hungarian Academy of Sciences. Elektronikusán: <http://www.mek.oszk.hu/02200/02280/02280.pdf>
- 4 Pl.: David Wood: Is contracting out cost-beneficial? = Alexandria 6 (1994) 3 sz. 157–158. p., vagy: Claire-Lise Bénaud–Sever Bordeianu: Outsourcing library operations in academic libraries : an overview if issues and outcomes. – Englewood : Libraries Unlimited Inc., 1998. – 215 p.
- 5 Az Egyesült Királyságban vannak könyvtárosokat képző intézmények (pl. Queens University, Belfast), ahol az osztályozás és katalogizálás lényegi oktatása nincs a tantervben, mondván, hogy azt sok más helyen tanítják, és így a Queens University képzésében más területre specializálódnak. Idehaza éppen a képzési kínálat egységesítése az aktuális irányvonal.
- 6 Mikulás Gábor: A kultúra kérdése – lépések a tudásmenedzsment felé. = Könyv. Könyvtár, Könyvtáros, 14. (2005) 1. sz. 37–46. p. Teljes verzió: <http://www.gmconsulting.hu/inf/cikkek/231/index.htm>
- 7 Mikulás Gábor–Köntös Nelli: Lexternalisation et les bibliothèques municipales Mikulás Gábor hongroises : un développement lent et laborieux [Kiszervezés és a magyar megyei könyvtárak – lassan, de bizonytalanul]. = Externalisation et sous-traitance dans les services d'information : État des lieux et perspectives. – ADBS : Lyon, 2004. – 278 p.

Mikulás Gábor

Könyvtárbusz – Szeminárium a mozgókönyvtári ellátásról

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma megbízásából – a British Council támogatásával – a Berzsenyi Dániel Könyvtár és a Könyvtári Intézet nemzetközi szakmai napokat szervezett Szombathelyen, március 16–17-én. A rendezvény célja az volt, hogy a bibliobusz (mint az előadásokból kiderült, ma már helyesebb könyvtárbuszt mondani) üzemeltetésében járatos, gazdag tapasztalatokkal rendelkező külföldi és hazai szakemberek átadják ismereteiket azoknak a hazai kollégáknak, akik a Magyarországon is kiterjeszteni tervezett szolgáltatási formában a közeljövőben érintettek lesznek. Parádés előadói gárda gondoskodott arról, hogy a szövevényes kérdéskör minden ága-boga terítékre kerüljön. Az első előadó, *Koncz Erika*, a NKÖM államtitkár asszonya természetesen nem magukról a könyvtárbuszokról szólt, hanem – miként az előadói pulpituson őt követő *Skaliczki Judit*, a NKÖM Könyvtári Főosztályának vezetője – azokról a keretekről beszélt, amelyek, mint a Közkinccs-program, illetve a kistérségi könyvtári ellátás, a kisteleplülések tervezett

könyvtári ellátási reformja, szükségessé teszik – többek között – a könyvtárbuszok felhasználását, az általuk nyújtott szolgáltatások bevezetését vagy újra történő bevezetését. Hiszen a szolgáltatások „kihelyezése”, „mozgatása” természetesen sokkal szélesebb körű program, mint a könyvtárbuszok üzemeltetése, ám ez utóbbi is szerves része a tágasabb, átfogóbb reformnak. És ezúttal éppen ezek, a könyvtárbuszok kerültek az érdeklődés homlokterébe. *Silva Novljan, Szabó Pálc Zsuzsanna, Spomenka Petrovic és Varga Istvánné* az első napon, *Roswitha Schipfer, Ian Stringer, Kester Clarke, Derek Keillor, Papp József* ljubljanaí, muraszombati, ceglédi, zágrábi és nagy-britanniai tapasztalatokat mutattak be igen szakszerűen és nagy részletességgel. Az utolsó előadásban *Ramháb Mária* azután ismét a nagyobb összefüggéseket láttatta *A többcélú kistérségi társulások jövőbeni szerepe a könyvtári ellátásban* című előadásában. A fölötte gazdag programból épp csak néhányat mutathatunk be lapunk olvasóinak. Ezúttal a ceglédi és a muraszombati tapasztalatokra keríthettünk sort. A kérdést azonban „melegen” tartjuk, mind a nagyobb összefüggésekkel, mind a könyvtárbuszok problematikájával számos alkalommal fog még lapunk foglalkozni. Ennek jegyében közöljük most Tóth Máté beszámolóját a skandináv mobil könyvtári szolgáltatás trendjeiről. (VK)

A Ceglédi Városi Könyvtár Mozgókönyvtára 1984–2005

Cegléd Pest megye déli részén, az Alföld kapujában helyezkedik el, 72 km-re a fővárostól.

Kossuth Lajos városaként is emlegetik, mivel a magyar történelem nagy alakjának személyisége meghatározó szerepet játszik városunk életében. Hagyományaink ma is őrzik 1848 szeptemberében, Cegléd piacán – a mai Kossuth téren – elmondott toborzó beszédét.

A Ceglédi Városi Könyvtár 2004 novemberében ünnepelte fennállásának 80. évfordulóját. A könyvtár főépülete a város központjában található, ez egyben a felnőtt könyvtár épülete is. A Ceglédi Városi Könyvtár alapfeladata a városban és vonzáskörzetében élő lakosság egészét szolgáló lakóhelyi alap- és középfokú könyvtári ellátás. Feladata, hogy szolgáltatásaival minden állampolgár számára biztosítsa a művelődés, tájékozódás és informálódás lehetőségét. Ennek érdekében a város központjában lévő épületei mellett, a külső területein élő lakosság részére a könyvtár szolgáltatásait mozgókönyvtári ellátás fenntartásával biztosítja.

A mozgókönyvtári ellátás létrejötté Cegléden

1981-ben jött létre átfogó javaslat Pest megye könyvtári alapellátásának javítására a mozgókönyvtári rendszer bevezetésével. A javaslat értelmében 1982 áprilisában született meg a Megyei Tanács és a Városi Tanács illetékesei között a

megállapodás a busz működtetésével kapcsolatos anyagi, tárgyi feltételekről és feladatokról. A szolgáltatás elindításához széles körű anyagi és szakmai összefogásra volt szükség.

1984. június 6-án az Országos Közművelődési Tanács titkára Cegléd főterén átadta az első olyan autóbust, amelyet a székesfehérvári Ikarus gyár sajátosan könyvtári célokra készített.

Az 1984-től 1987-ig tartó időszak főbb jellemzői

A Pest megyei Tanács a székesfehérvári Ikarus gyár 20 fős tervező gárdáját kérte fel a busz megtervezésére. A busz tervezésekor és építésekor igyekeztek figyelembe venni az addigi hazai és külföldi tapasztalatokat. A busz külső burkolata acéllemez, belső burkolata világos színű fa. A bibliobusz színe középkék, oldalán végigfutó fehér csíkkal „MOZGÓKÖNYVTÁR” felirattal és a város címerével. Belterülete: 20 m². Ez volt az első – ellentétben az eddigi hazai gyakorlattal – teremkiképzésű mozgókönyvtár. A bibliobuszon mintegy 3-3500 könyv fér el. A helybenolvasáshoz, böngészéshez a busz két oldalán, illetve hátul rögzített kárpitozott padokat helyeztek el. A látogatók a vezetőfülkén keresztül léphetnek be az ajtóval elválasztott köleszöntérbe, amely mellett közvetlenül ott található a köleszöntőpult. Mesterséges fényt a neoncsöves mennyezetlámpák szolgáltatnak. A levegőcserét szellőzőberendezéssel, illetve az automatikusan nyitható tetőablakokkal biztosítják. A busz fűthető. A világításhoz, a fűtéshez és a szellőzéshez akkumulátor szolgáltatja az áramot, emiatt a buszban a szokásosnál több tápegységet helyeztek el. A tervezők az egyenletesebb hőmérséklet érdekében a külső és a belső burkolat közé szigetelő anyagot helyeztek el. A bibliobuszt rádióval, magnetofonnal és CB-rádióval is ellátták.

A bibliobusz tárolását és műszaki kiszolgálását a helyi Volán vállalat vezetője lehetővé tette azáltal, hogy a buszt beállította a vállalat javítási, működtetési rendszerébe, ennek következtében a mozgókönyvtár minden olyan szolgáltatást megkap, amit a közforgalmú autóbuszok is megkapnak. A vállalat engedélyt kért és kapott arra, hogy Cegléden végezhesse el a garanciális javításokat és a kötelező szervizelést. Mindezen szolgáltatások hozzájárultak a busz élettartamának a meghosszabbodásához.

A mozgókönyvtár állományának kialakítása 1983-ban kezdődött meg. A szolgálat megkezdésekor csaknem hétezer kötet volt a mozgókönyvtár állománya, amelyből egyszerre körülbelül 3000–3500 helyezhető el a buszra. Az előzetes olvasói felmérések alapján elsősorban a gyermek- és ifjúsági irodalom, a felnőttek szépirodalma, valamint az alapfokú ismeretterjesztő művek iránti kereslet volt várható, ezt a feltevést később a gyakorlat is igazolta. A tájékoztató munka érdekében jól használható kézikönyvtárat is tartalmazott a gyűjtemény. A busz indulásakor a könyvállomány mellett 68-féle periodikum, 75 példányban állt az olvasók rendelkezésére. Végezetül a mozgókönyvtár a városi könyvtár valamennyi szolgáltatását is közvetítette olvasóinak (előjegyzés, könyvtárközi köleszöntés, fénymásolás).

A könyvtárosi munkák elvégzéséhez, és a busz folyamatos állománycseréjét biztosító könyvgyűjtemény raktározásához egy erre alkalmas épületet bocsátott a

városi tanács a könyvtár rendelkezésére. A használhatóság érdekében az épületen jelentős felújítást kellett elvégezni. Csak ezután vált alkalmassá a könyvtári munkát végző személyzet elhelyezésére és a busz háttérbázisát képező könyvgyűjtemény raktározására.

A buszon szolgálatot teljesítő könyvtáros és gépkocsivezető kiválasztása is nagy körültekintést igényelt, hiszen a rájuk bízott többmillió érték, a feladat újszerűsége, a munkaidőbeosztás és a munkakörülmények mássága jól képzett, kiváló kapcsolatteremtő készséggel bíró munkatársakat kívánt. A könyvtáros helyettesítéséről szabadság, betegség idején a városi könyvtárnak gondoskodnia kell.

Az I. számú bibliobusz a városi könyvtár és a városi művelődési osztály által végzett igényfelmérés alapján a város hét pontján kezdte meg működését. A megállóhelyeket már a busz megérkezése előtt másfél évvel kijelölték.

Kijelölésükkor a következő szempontokat vették figyelembe:

- a megállóhely a város külterületén legyen,
- olyan helyen, ahol több száz ember viszonylag kis területen él együtt,
- pormentes út vezessen oda,
- legyen lehetőség a parkolásra a forgalom biztonságának veszélyeztetése nélkül.

Minden megállóba jellegzetes tábla került, amely feltünteti a mozgókönyvtár kölcsönzési idejét is. A bibliobusz hét megállóhelyen, heti egy-két alkalommal, megállónként 1,5–2–2,5 órás időt kölcsönzött a hét öt napján, keddtől szombatig.

A bibliobusz működésének megkezdése előtt a megállóhelyek környékén lakókat a lehető legszélesebb körben tájékoztatták a mozgókönyvtár megállóhelyeiről, kölcsönzési idejéről, szolgáltatásairól. Ennek érdekében grafikussal tervezetett szimbólum, logó található valamennyi propagandaeszközön és a megállóhelyek tábláin is. Nagy számban készültek matricák, könyvjelzők, térképek, szórólapok. A ceglédi lapokban és a Ceglédi Műsorkalauzban is rendszeresen tájékoztatták a lakosságot az előkészületekről és a mozgókönyvtár működéséről.

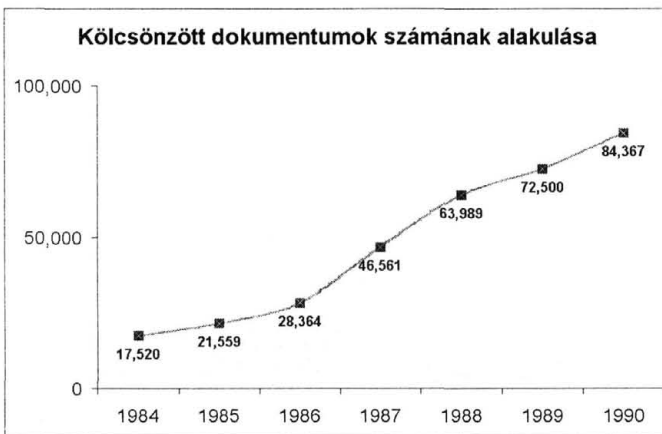
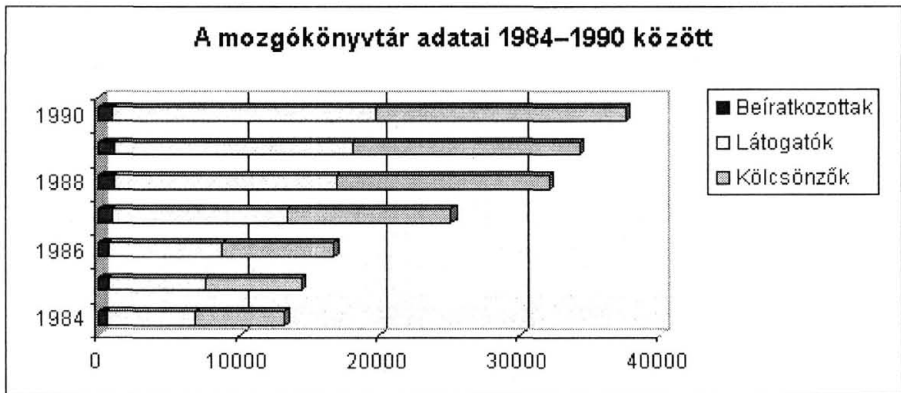
1987-től 1990-ig: a szolgáltatás kibővítése

Az olvasók megkedvelték, megszerették a bibliobuszt. Egy 1987-es minisztériumi vizsgálat már az akkori statisztikai eredmények elemzésénél rögzítette, hogy „...az adatok imponálóan és meggyőzően bizonyítják a mozgókönyvtári ellátás életrevalóságát.”¹

1987-ben a Pest Megyei Tanács az Országos Közművelődési Tanács támogatásával további két bibliobuszt szánt Cegléd és vonzáskörzetének könyvtári ellátására. Így a mozgókönyvtári ellátás kiterjedt a környező községekre is.

A három bibliobusz összesen 25 helyen, a hét öt napján, buszonként átlagban heti 20 órás időtartamban kölcsönzött. Egy-egy megállóhelyen 1,5–3–5 órás volt a kölcsönzési idő, amely menetrendszerűen ismétlődött. Az 1987 és 1990 közé eső időszakban tehát a Ceglédi Városi Könyvtár összesen három bibliobusszal látta el Cegléd külterületeit és a környező községeket.

1984-től 1990-ig a beíratkozott olvasók, a látogatók, a kölcsönzők és a kölcsönzések számának folyamatos növekedése a jellemző. (1. és 2. diagram)

Az 1991-es esztendő szomorú dátum a ceglédi mozgókönyvtári szolgáltatás történetében. A város vonzáskörzetében könyvtári feladatokat ellátó bibliobuszok tevékenységét mindvégig a Pest Megyei Tanács finanszírozta. Az új költségvetési törvény megoldhatatlan helyzet elé állította a város önkormányzatát. A megyei támogatás megszűnése miatt a város már nem tudta vállalni a körzeti ellátást nyújtó bibliobuszok terheit is. Ezért 1991. március 1-jével a körzeti ellátást nyújtó bibliobuszok beszüntették tevékenységüket. Cegléd városa megtartotta a területén üzemelő bibliobuszt, és vállalta annak fenntartási költségeit.

A mozgókönyvtári ellátásról napjainkban Cegléden A Többcélú kistérségi társulás

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma Könyvtári Főosztálya a 2003–2007 közötti időszakra kitűzött stratégiai céljaiban kiemelt fontosságú feladat a

regionális könyvtári ellátás fejlesztése.² Amely történhet mozgókönyvtári ellátással is. „A mozgókönyvtári ellátási rendszerre történő felkészülés kialakítása a hátrányos helyzetű települések ellátása érdekében. A projektet – a megfelelő vizsgálatok elvégzését követően – négy ezt vállaló megyében meg kell valósítani, további költségvetési ráfordítással.”³

Napjainkban Cegléd 14 másik településsel együtt Többcélú kistérségi társulást hozott létre, amelynek alapító okirata májusra készült el. Célkitűzése a közművelődés és a közkönyvtári szolgáltatás javítása, többek között mozgókönyvtári szolgáltatással. Az eddigi tapasztalatokat is figyelembe véve a társulás pályázik a normatív működési támogatásra mozgókönyvtári feladatok ellátásával.

Cegléd nagy kiterjedésű, szerkezetét tekintve jellegzetesen alföldi város. A település jellegéből adódóan magas a központtól távol élő lakosok száma. Fontos feladat a város külterületein és a lakótelepeken élők könyvtári ellátása. Ezt a szolgáltatást látja el 1991-től a megmaradt egy bibliobusz.

Megállóhelyek

Jelenleg 12 megállóhelyen, Cegléd bel- és külterületein, átlag heti 20 óra kölcsönzési idővel dolgozik a bibliobusz. A megállóhelyek száma, helye és ideje – az igényeknek megfelelően – az évek folyamán változott.

Az I. számú bibliobusz indulásakor hét megállóhellyel kezdte a kölcsönzést, ezekből öt maradt meg. Több a kölcsönzési hely, az 1984. évi 7 helyett 12. A kölcsönzési alkalmak száma ritkult és a kölcsönzési idő rövidült, de ez is csak egyes megállók esetében. Leghosszabb kölcsönzési idő (a lakótelepi megállóhelyen) 5 óra. A legrövidebb kölcsönzési idő (az Ápolási Otthonnál) fél óra. Átlagban másfél óras a kölcsönzési idő.

A mozgókönyvtár segítségével oldják meg a „Könyvet házhoz” elnevezésű, az idős, helyhez kötött olvasók számára nyújtott szolgáltatást, mégpedig kéthavonta két napon.

A megállóhelyeknek a központtól való távolsága legkevesebb 2 km, de vannak 4–5–8 km távolságra eső megállóhelyek is. A második legforgalmasabb és legjobban működő megállóhely, ahol egy óvoda is található, pl. 8 km-re van a városközponttól.

A kölcsönzés rendje, személyzet

Jelenleg egy könyvtárossal, egy állandó helyettessel és egy autóbusszofőrrel végzi szolgáltatásait a bibliobusz. Helyettesítéséről betegség, szabadság, tanulmányi szabadság idején a könyvtár gondoskodik. Nyáron egy hónapra leáll a busz, ekkor végzik el az csedékes karbantartási és felújítási munkákat, valamint a műszaki vizsgáztatást is, és ekkor megy szabadságra a könyvtáros és a buszsofőr is.

Állomány

Az állományt elrendezésekor a busz hosszanti tengelye mentén kettéosztották. az egyik oldal polcain a „felnőtt könyvtár” a másikon a „gyermekkönyvtár” állománya található.

A felnőtt szépirodalom szerzői betűrendben, az ismeretterjesztő irodalom pedig raktári rendben sorakozik a polcokon. Az olvasók igényei alapján különböző témaköröket kiemeltünk: verseskönyvek, krimik, tudományos-fantasztikus iroda-

lom, romantikus regények. A gyermek-szépirodalom a következő válogatásban található a polcokon: versek, mesék, ifjúsági regények, kötelező olvasmányok, kamaszok olvasnivalója. Az ismeretterjesztő irodalom itt is a raktári rend alapján kereshető. Emellett található még a bibliobuszon kezdetektől egy kézikönyvtári állományrész és jelenleg 25 fajta periodika is.

Az egy térben lévő „gyermek”- és „felnőtt” könyvtár tágabb teret biztosít a korosztályok dokumentumhasználatának, egyben az állomány nagyobb mértékű kihasználását teszi lehetővé.

A Ceglédi Városi Könyvtár a 2001. év végén lezárta a hagyományos olvasói katalógusait, a raktári katalógusát nem. Az olvasók és a könyvtárosok is a könyvtár épületében lévő számítógépeken tájékozódhatnak a könyvtár állományáról. A bibliobuszon jelenleg számítógép nincs, ezért a könyvtárosnak helyben nincs lehetősége a pontos tájékozódásra.

A megmaradt egy bibliobusz mellett megtalálható a két leállított bibliobusz, és a Ceglédi Városi Könyvtár teljes állománya is. Az állomány nagysága és összetétele 2005. január 1-jén a következő volt: szakirodalom 9358 szépirodalom 9510 gyermek- és ifjúsági irodalom 10 510 kötet (összesen 29 378 dokumentum).

A mozgókönyvtár 2004. évi fenntartási költségei

A busz teljes amortizálódásának ideje a legoptimistább becslések szerint is csak 15 év. Ezzel szemben a Ceglédi Városi Könyvtár Mozgókönyvtára az idén tölti be 21. évét. A busz műszaki állapota a korához képest jó. Mivel kimondottan könyvtári célokra készítették, így a polcok hosszanti elhelyezéséből adódóan, kevésbé veszi igénybe az állandóan rajta lévő súly. A busz elhasználódásának egyik oka ugyanis a folyamatos terhelés.

Bibliobuszunk hosszú élettartamában fontos szerepet játszik még a könyvtár jó kapcsolata a helyi Volánbusz Rt.-vel, amely a tárolást és a műszaki karbantartási munkákat végzi.

Az állománygyarapításra fordított összeg alacsony, kevés dokumentum vásárlására elegendő, azonban a bibliobusz mögött szükség esetén megtalálható a Ceglédi Városi Könyvtár teljes állománya is.

A bibliobusz fenntartási költsége (2004)-ben

Üzemanyag	431 069 Ft
Kötelező biztosítás	70 800 Ft
Karbantartási költségek	598 750 Ft
Parkolási díj	135 000 Ft
A két dolgozó bére összesen	2 647 296 Ft
Állománygyarapítás	135 745 Ft
Összesen	4 018 650 Ft

A 2004. év statisztikai adatai

Jelenleg a 12 megállóhelyen 528 fő beiratkozott olvasója van a bibliobusznak.

Személyes használat összesen 6027 fő, ebből 14 év alatti 2782 fő, 14 év feletti 3245 fő. Összes kölcsönzés száma: 5489 fő, ebből 14 év alatti: 2336 fő, 14 év feletti 3153 fő.

Összes kölcsönzött dokumentum 43 219 db, ebből 14 év alatti olvasó 13 817, 14 év feletti 29 402 db dokumentumot kölcsönzött.

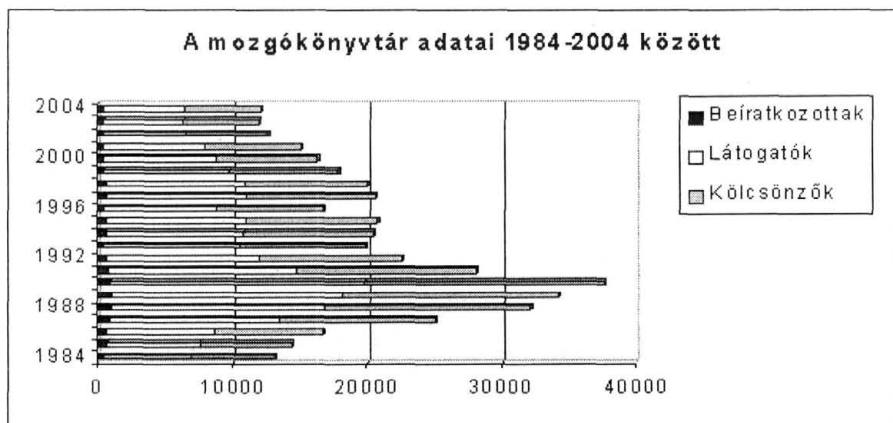
Emellett ellátja a „Könyvet házhoz” szolgáltatás olvasóit: a 19 fő beiratkozott, a 96 fő látogató és a 89 fő kölcsönző 1114 kötetet kölcsönzött.

A beiratkozott olvasók számához képest magas a kölcsönzött dokumentumok mennyisége és a látogatók száma, mivel a mozgókönyvtárnak sok olyan olvasója van, aki heti rendszerességgel látogatja a bibliobuszt. Ők rendszeresen és sok könyvet kölcsönöznek. A látogatók számát növeli még a buszon megtartott csoportos foglalkozások létszáma is. A kezdetektől fogva magas a 14 év alatti olvasók aránya (31%).

A Ceglédi Mozgókönyvtár húsz évét bemutató adatok

Beiratkozott olvasók, látogatók, kölcsönzők adatai 1984–2004-ig. (3. diagram)
Az évek során egyenletesen magas volt a látogatók és a kölcsönzők száma.

3. diagram

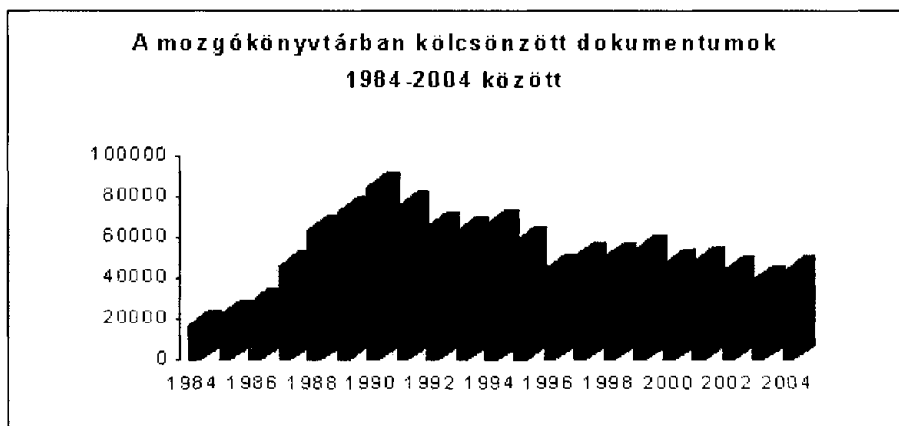

* * *

A kölcsönzött dokumentumok száma 1984–2004 között. (4. diagram)

A kölcsönzések száma az 1991-es évi visszaesést tekintve is egyenletes magas érték.

4. diagram

A mozgókönyvtár olvasószolgálati tevékenysége

A bibliobusz a Ceglédi Városi Könyvtár ellátórendszeréhez tartozik, így nemcsak annak állományát, hanem valamennyi szolgáltatását is közvetíti olvasóinak. A buszon lehetőség van mind az alap-, mind a járulékos szolgáltatási formák igénybevételére: helyben olvasás, kölcsönzés, előjegyzés, könyvtárközi kölcsönzés, tájékoztatás.

Mint már említettem, egy-egy megállóban átlagosan másfél órát tartózkodik a busz. A nem túl hosszú idő kevés alkalmat ad a tájékoztató tevékenységre. Mégis – a kölcsönzések lebonyolítása mellett – sokoldalú tájékoztató tevékenység folyik: referenz kérdések megválaszolása, faktografikus adatok és közhasznú információk szolgáltatása. Mindehhez segítséget nyújt a buszon található kézikönyvtári állományrész, valamint a Városi Könyvtár teljes apparátusa. Az olvasók életkorából és érdeklődéséből fakadóan a kérdések nagyon sokfélék lehetnek. Például: A magyar rendőrség története (ceglédi általános iskolás tanuló); Növények és állatok tápanyag-hasznosítása (általános iskolai kiselőadás témája); Mária Terézia élete (4. osztályos tanuló); Jókai Mór vezetéknevét mióta írjuk „i” betűvel az „y” helyett? Elhangzottak kérdések műelemzések, matematikai feladatok, az elemek periódusos rendszere tárgyában vagy az agyhártyagyulladásról, a kábítószerekről.

A mozgókönyvtár, lehetőségeihez mérten közvetíti a Városi Könyvtár szolgáltatási köréből a gyengén látók részére a hangoskönyvtári szolgáltatást, valamint xeroxmások készítését is.

* * *

Foglalkozások a bibliobuszon

A megállóhelyek létrehozásánál fontos szempont volt, hogy óvoda vagy iskola van-e a közelben. A könyvtáros és a pedagógusok együttműködése alapján, igénytől függően a buszon csoportos látogatásokra, esetleg könyvtári órák megtartására is van lehetőség.

Az óvónőkkel előre egyeztetett időpontokban az óvodások csoportos könyvtárlátogatásokon vesznek részt a buszon. Az óvodások énekeket és verseket adnak elő és kölcsönöznek.

Iskolai órákat is tartanak, ahol a gyerekek a lexikonok és enciklopédiák használatát gyakorolják.

Ezeken kívül még jeles napok vagy ünnepi események alkalmából is tartottak foglalkozásokat a bibliobuszon, például Mikulás-ünnepséget, a Költészet Napja vagy az Ünnepi Könyvhét alkalmából vetélkedőket és kiállításokat is. Farsangkor kézműves foglalkozás keretén belül álarcokat készítettek, a húsvéti ünnepekre versek és mondókák tanulásával készültek a gyerekek.

PR-tevékenység

Fontos az olvasók folyamatos tájékoztatása a bibliobuszok kölcsönzési rendjéről, szolgáltatásairól vagy éppen ünnepi eseményeiről.

Az évek során számos cikk jelent meg a sajtóban a könyvtárról, szolgáltatásairól, a megállóhelyekről.

1995 októberében „Összefogás a könyvtárakért” jelszóval országos rendezvénysorozat kezdődött, amely kiterjedt Pest megyére is. Ennek keretében október 11-én a Szabadság tér elől elindulva a ceglédi bibliobusz a 4-es főúton – érintve Ceglédbercelt, Albertirsát, Pilist, Monort, Üllőt és Vecsést – jutott el a végcélig. a FSZEK XIX. kerületben lévő fiókkönyvtáráig. A megállóhelyeken „Könyvről könyvért” elnevezésű minivetélkedők zajlottak Havas Judit előadóművész vezetésével.

A bibliobusz 2004-ben ünnepelte fennállásának 20. évfordulóját. Ebből az alkalomból cikk jelent meg a helyi sajtóban, valamint riportműsort mutattak be róla a ceglédi városi televízióban és rádióban.

Az évforduló alkalmából gazdag programválasztékkal várta olvasóit a „Mozgókönyvtári Napok” eseménysora, például Szellemi TOTÓ, Könyvről Könyvért vetélkedő, papírhajtogatás (könyvjelző készítése) és rajzpályázat.

A mozgókönyvtári ellátás tapasztalatai a Ceglédi Városi Könyvtárban

- A kimondottan könyvtári célokra megépített busz élettartama hosszabb, főleg ha ez párosul a jól megszervezett folyamatos műszaki karbantartással is.
- A könyvtári követelmények szerint elkészített busz alkalmasabb a könyvtári alap- és járulékos szolgáltatások közvetítésére is az olvasók számára (állomány elrendezése, helyben olvasás, tájékoztatás, foglalkozások).

- Háttérintézményünk megléte biztosítja az állomány raktározását, frissítését, cseréjét és a könyvtárosi munkák elvégzését.
- A bibliobusz mögött álló fenntartó intézmény, azaz a Ceglédi Városi Könyvtár még szélesebbé teszi a szolgáltatások körét (könyvtárközi kölcsönzés, fénymásolás, hangoskönyvek közvetítése).
- Szükséges a forgalmi adatok figyelése és a folyamatos igényfelmérés, ezek alapján időnként változtathatók a megállóhelyek, módosítható a kölcsönzés ideje és gyakorisága.
- Fontos a könyvtáros személyisége, aki legyen nyitott, segítőkész, kezdeményező, tudja kezelni a váratlan helyzeteket is. Adjon teret az olvasói kezdeményezéseknek, kapcsolatokat épít és felméri az igényeket, lehetőségeket (foglalkozások a bibliobuszon).
- A városközponttól távol eső iskolának, óvodának szüksége van a mozgókönyvtárra, a könyvtár pedig a gyerekekben már a jövődő olvasóit tisztelheti. A Városi Könyvtár felnőtt könyvtárának számos olyan olvasója van, aki a bibliobusz olvasójaként kezdte a könyvtárhasználatot, és a mai napig olvasója a bibliobusznak is.

A mozgókönyvtári ellátás sikerének legfontosabb feltételei:

- könyvtári célra alkalmas busz munkába állítása,
- megfelelő háttérintézmény kialakítása,
- a rendszeresen cserélt, mindig friss állomány,
- folyamatos szerviz,
- alkatrészellátás biztosítása,
- PR-tevékenység,
- folyamatos visszacsatolás,
- a munka mindenoldalú megszervezése,
- több forrásra épülő, folyamatos működést biztosító anyagi háttér.

Bármelyik tényező hiánya megkérdőjelezheti a szolgáltatás sikerét.

A bibliobuszok szükségességét és fenntartását manapság a kor, a világ fejlődése írja elő. Felgyorsult tempójú életünkben – amely nem kis mértékben a hírre, az információra épül – mindenkinek meg kell adni a lehetőséget arra, hogy a kor színvonalán álló könyvtárban elégíthesse ki olvasási és információs igényeit. E nemes cél megvalósulása érdekében még nagyon sok dolgunk van.

JEGYZETEK

- 1 Kányi Andrásné: Megkedvelték a bibliobuszokat. = Pest Megyei Hírlap 33. évf. 58. sz. (1989. márc. 9.). 5. p.
- 2 Tóth Máté: Kistelepülési ellátási formák. Szakirodalmi Szemle. = Könyvtári Figyelő, 2004. 2. sz. 365–402. p.
- 3 A könyvtári terület stratégiai céljai 2003–2007 között <http://www.ki.oszk.hu/dok/strat.rtf>

Varga Istvánné